

ONDER DE LOEP

**Mededelingen en convocaties
afdeling Hengelo / Oldenzaal**

COLOFON

Redactie:

Harry de Jong

Redactieadres:

Abelenstraat 2a

7556 DT Hengelo

☎ (074) 291 7611

e-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

Verspreiding Odl:

André Bolt

Kopij:

Onder de Loep verschijnt 4 x per jaar, in maart, juni, september en december. De kopij voor de desbetreffende convocaties dient uiterlijk ½ maand voor het verschijnen in het bezit te zijn van de redactie. Kopij die te laat wordt ingeleverd zal in overleg met de auteur in een van de daarop volgende convocaties worden geplaatst.

Kopij dient uiterlijk 2 weken voor de verschijningsdatum binnen te zijn op bovengenoemd redactieadres via e-mail.

De redactie is continu op zoek naar kopij. Om interessante artikelen te kunnen plaatsen doen wij een beroep op uw creativiteit.

Voorbeelden:

- resultaten van (eigen) veldbiologisch onderzoek,
- verslagen van excursies (ook van andere afdelingen),
- waarnemingen,
- vakantieverslagen,
- commentaren en meningen,
- aardige verhalen,
- enzovoort.

Heeft u bij uw artikel afbeeldingen, dan gaarne meesturen. Indien mogelijk wordt dat dan bij het artikel afgedrukt.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de ingezonden stukken.

Afbeelding omslag:

Zomertaling

(*Anas quercedula*)

Foto: Gerrit Haverkamp

Foto's: Harry de Jong

(tenzij anders vermeld)

ONDER DE LOEP

Mededelingen en convocaties van de
Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging,
Afdeling Hengelo / Oldenzaal

INHOUD

VAN HET BESTUUR	1
AGENDA	2
TERUGBLIK	5
RODODENDRONTTOCHT OVER DE SPRENGENBERG	10
MET DE AUTO OVER DE BLOEIENDE HEIDE	11
ROZE-GERANDE BRUINE BEUK	12
DE KAMPEERGROEP VAN DE KNNV	14
TEKEN EN HAZENPEST	15
KIJK OP EXOTEN	16
AANPAK INVASIEVE SOORTEN HENGELO	16
THIJSSE NATUURLIJK	18
JAC. P. THIJSSE: EEN GROOT NEDERLANDER	18
JAC. P. THIJSSE EN DE NATUURBESCHERMING	19

De KNNV is opgericht in 1901. De afdeling Hengelo / Oldenzaal is opgericht in 1916. De vereniging stelt zich ten doel de bevordering van de natuurstudie, natuurbescherming en natuurbeleving. De ondertitel 'vereniging voor veldbiologie' benadrukt de rol van de natuurstudie.

Alle leden ontvangen het landelijk verenigingsblad NATURA. Leden van de afdeling Hengelo / Oldenzaal ontvangen daarnaast 4 maal per jaar het afdelingsblad ONDER DE LOEP. Het lidmaatschap van de KNNV (inclusief het lidmaatschap van de afdeling Hengelo / Oldenzaal) bedraagt € 32,- per jaar; gezinsleden betalen € 10,-

Betalingen d.m.v. machtiging of bankrekening

NL94 RABO 0191 8887 10 t.n.v. Kon Ned Natuurhistorische Ver.

Een lidmaatschap loopt van 1 januari tot en met 31 december. Opzegging van het lidmaatschap uiterlijk 1 november bij de ledenadministratie van de afdeling. Voor meer informatie kunt u terecht bij de secretaris (zie onderstaand adres).

Bestuur van de afdeling Hengelo / Oldenzaal:

◆ Voorzitter

Wytze Boersma

Zwaluwstraat 34, 7491 CX Delden, ☎ (074) 3762711

E-mail: wytze.boersma@hetnet.nl

◆ Secretaris

Jan Zwienenberg

Hengelose Esstraat 19, 7556 EA Hengelo, ☎ (074) 2423975

E-mail: j.h.zwienenberg@ziggo.nl

◆ Penningmeester (en ledenadministratie)

Jan Weernink

Landmansweg 102a, 7556 LZ Hengelo, ☎ (074) 2422448

E-mail: weernink39@gmail.com

◆ Natuurhistorisch Secretaris

Bert Oude Egbrink

Adamsweg 8, 7553 KM Hengelo, ☎ (074) 2434340

E-mail: ag.oudeegbrink@hetnet.nl

◆ Bestuurslid en lezingen

Annette Ros

Venusstraat 111, 7557 WS Hengelo, ☎ (074) 2918668,

E-mail: annetteros8@gmail.com

◆ Bestuurslid, redactie `Onder de Loep` en Webmaster

Harry de Jong

Abelenstraat 2a, 7556DT Hengelo, ☎ (074) 2917611,

E-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

◆ Website: www.knnv.nl/hengelo-oldenzaal

Van het bestuur

De excursie commissie is dit voorjaar van samenstelling veranderd. Bernard Wanders wil het om gezondheidsredenen wat rustiger aan doen. Hij heeft Gerrit Haverkamp bereid gevonden om zijn plaats in te nemen. Zoals bekend vieren wij als afdeling volgend jaar ons honderdjarig bestaan. Ook als excursiecommissie willen wij hier aandacht aan besteden bij het samenstellen van het programma. Zo zouden we kunnen kijken wat de afgelopen decennia de best bezochte excursies waren en deze opnemen in het programma. We komen dan uit bij gebieden als Punthuizen, het Haaksbergerveen, het Samernrot en de Silberberg. We denken ook na over het uitnodigen van mensen van buiten de afdeling om excursies te leiden. Het is dan wel goed om te weten of er binnen de afdeling voldoende leden zijn die mee willen met deze excursies. Als u ideeën heeft voor het programma van volgend jaar horen we dat graag. Neem dan contact op met één van de leden van de excursie commissie.

Op zaterdag 11 april 2015 was de landelijke Vertegenwoordigende Vergadering in Nijkerk. Deze vergadering is bezocht door Jan Zwieneberg en Wytze Boersma. Het belangrijkste onderwerp daar was de samenwerking met het IVN. Landelijk is men al wat verder dan lokaal. Dit jaar wordt door het

hoofdbestuur gekeken hoe de samenwerking in een aantal afdelingen verloopt. Wat betreft Hengelo zijn er nog geen verdere stappen gezet. Na de zomervakantie gaan we weer met het IVN om tafel.

Dit jaar is het 150 jaar geleden dat Jac. P. Thijsse werd geboren. De boodschap van deze natuurbeschermer van het eerste uur is nog steeds actueel. Daarom organiseren de Heimans en Thijsse Stichting, Thijsse's Hof, de KNNV en het IVN in 2015 diverse activiteiten. Ter nagedachtenis van Thijsse, maar vooral om zijn gedachtegoed in ere te houden. Hans van Os, kenner van Jac. P. Thijsse en drijvende kracht achter het herdenkingsjaar, schreef vier korte artikelen over het leven en de betekenis van Thijsse. Deze interessante artikelen worden in *Onder de Loep* opgenomen. Als afdeling zullen we gezien het volle excursieprogramma geen speciale Thijsse activiteit organiseren.

Het bestuur wenst u alvast een goede zomervakantie.

Namens het bestuur,

Bert Oude Egbrink

Excursie bij de Waal bij Gendt

Excursies

Het gebruikelijke verzamelpunt is (tenzij anders aangegeven) aan de **Boerhaavelaan te Hengelo** op het parkeerterrein naast huisnummer 146 (is richting Borsthuis). Ieder wordt vriendelijk verzocht zo veel mogelijk met de auto te komen zodat er genoeg plaatsen zijn voor hen die niet over een auto beschikken.

Indien van toepassing wordt ook het **verzamelpunt ter plekke** aangegeven voor degenen die hier rechtstreeks naar toe willen (dit is op eigen risico bij het evt. niet doorgaan van de excursie).

De excursies zijn **veldbiologische excursies**. Voor inlichtingen kunt u contact opnemen met de coördinator van de excursie.

Lezingen / vergaderingen

De gebruikelijke plaats waar lezingen / vergaderingen worden gehouden (tenzij anders aangegeven) is het Buurthuis 't Lansink" aan de Twijnstraat 8 te Hengelo.

Indien er belangstelling is voor "meerijden met anderen" bij een lezing 's avonds: neem even contact op met een van de bestuursleden (zie colofon).

Lezingen afd. Enschede

De lezingen van de afd. Enschede vinden plaats in het museum `de TwentseWelle` te Enschede

Overzicht activiteiten afd. Hengelo-Oldenzaal

Zondag 07 juni 2015	Excursie: Kanaal Almelo-Nordhorn
Zaterdag 27 juni 2015	Excursie: Arriën
Zaterdag 18 juli 2015	Excursie: Buurserzand
Zaterdag 08 augustus 2015	Excursie: Archemerberg
Zondag 23 augustus 2015	Excursie: De Waal
Zondag 06 september 2015	Excursie: Tweekelo

Excursie: Kanaal Amelo-Nordhorn

Datum : Zondag 07 juni 2015
Thema : Planten en Vogels
Vertrek : 09.00 uur (Boerhaavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend
Coördinatie : Wytze Boersma (074-3762711)

We hebben al veel vaker een bezoek gebracht aan het kanaal Almelo-Nordhorn. Deze keer nemen we het stuk dat ligt tussen Singraven en Tilligte. In deze omgeving gaat de Dinkel onder het kanaal door en zijn links en rechts van het kanaal waterbouwkundige werken gemaakt. De bekendste zijn de schuifsluizen. Het eerste deel van de excursie gaat door het Harseveld bos met zijn ommuurde begraafplaats. In dit bos hopen we bosplanten van de rijke bodem tegen komen. Hierna gaan we op zoek naar de bijzondere planten langs het kanaal, zoals de Steenanjer en de Lange erprijs. We zullen ook zien dat er een groot verschil zit tussen de begroeiing aan de noordzijde en de zuidzijde van het kanaal. Dit heeft onder andere te maken met de schaduw van de bomen langs het kanaal.

In de rietkragen langs het kanaal hopen we ook verschillende vogelsoorten aan te treffen. Als het weer meewerkt, is het een ideaal excursiegebied.

Verzamelpunt: Voor mensen die rechtstreeks naar het excursiegebied gaan, vertrekken we om 09.45 uur bij de kruising kanaal en de weg Denekamp-Ootmarsum.

Steeanjer

Excursie: Arriën

Datum : Zaterdag 27 juni 2015
Thema : Vechtdal
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend (terug plm. 14.00 uur)
Coördinatie : Bert Oude Egbrink (074-2434340)

Het thema van deze excursie is het Overijsselse Vechtdal bij de buurtschap Arriën. Arriën is van oorsprong een esdorp. Op de kaart uit 1915 is goed te zien dat de akkercomplexen op de hoger gelegen es tussen de Vecht en het dorp lagen. De lagere marsgronden bij de Vecht waren graslanden. Ten noorden van het dorp lagen het Arriër vlier en het Arriër veld, uitgestrekte moerasgebieden en heidevelden die tot de gemeenschappelijke gronden van de marke Arriën behoorden. Onze wandeling gaat langs de Achter Esch, De Mars en de Vechtmaten. Aan de overkant van de gekanaliseerde Vecht zien we het van de buurtschap afgesneden Arriër Koeland, de gemeenschappelijke weide van de Arriër boeren, liggen. Hier kunnen wij niet komen. Wel bij de heidevelden en graslanden ten westen van het Junner koeland. Bijzonder is hier de grazige stroomdalvegetatie met nestbulten van de gele weidemier.

Verzamelpunt: De Parkeer plaats aan de Coevorderweg bij de buurtschap Arriën. Wij vertrekken hier om 09.45 uur.

Excursie: Buurserzand

Datum : Zaterdag 18 juli 2015
Thema : Natte en droge heide
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend (tot plm. 13.00 uur)
Coördinatie : Gerrit Haverkamp (074-2668489)

Bij de naam Buurserzand verwacht je waarschijnlijk een droog en kaal stuifzandgebied.

In werkelijkheid ligt hier een opvallend nat natuurgebied waar open heidevlakten, graslanden en bosjes elkaar afwisselen.

In de vochtige heidevegetatie komen o.a. soorten als Veenbies, Veenpluis en Klokjesgentiaan en ook Beenbreek voor.

Het is ook het leefgebied van een relatief grote populatie Gentiaan blauwtjes, een soort waar het slecht mee gaat in ons land.

Aan de oostzijde van het Buurserzand bevindt zich op het voormalige stuifzand het merendeel van goed ontwikkelde heidevegetatie, met soorten als Tandjesgras, Borstelgras en Buntgras.

Door vernattingsmaatregelen van rond de eeuwwisseling komen nu ook watervogels als Dodaars, Waterral, Meerkoet, Fuut, Blauwborst en Sprinkhaanzanger voor en in vochtige bosgebieden de Houtsnip.

Er zijn dus goede kansen voor een boeiende excursie.

Blauwborst

Verzamelpunt: De excursie start ± 09.30 uur op de parkeerplaats van de voormalige werkschuur, die omgebouwd is tot informatiecentrum, De Wakel Stendermolenweg 9

Excursie: Archemerberg

Datum : Zaterdag 08 augustus 2015
Thema : Droge Heide
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend (terug plm. 14.00 uur)
Coördinatie : Bert Oude Egbrink (074-2434340)

De Archemerberg, eigendom van Landschap Overijssel, maakt deel uit van een uitloper van de Sallandse heuvelrug. Het bij het plaatsje Lemele gelegen heuvelachtige gebied is met struikheide en bos begroeid. In de heide komen nog veel jeneverbessen voor. Kort geleden zijn enkele stukjes bos gekapt om heidevelden weer met elkaar te verbinden.

Ook is een op de berg gelegen bron weer vrijgesteld. Tijdens onze wandeling gaan we hier even kijken maar ook bij de Leeuw, de ravijntjes en het hoogste punt met fraaie vergezichten. Misschien kunnen we al genieten van de in deze tijd van het jaar in bloei komende struikheide.

Verzamelpunt: De Parkeer plaats bij restaurant de Lemelerberg aan de Kerkweg net buiten Lemele. Wij vertrekken hier om 09.45 uur.

Excursie: De Waal

Datum : Zondag 23 augustus 2015
Thema : Rivier flora
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Dag
Coördinatie : Wytze Boersma (074-3762711)

Het is alweer een tijd geleden (in 2008) dat we de rivierflora langs de Waal bij Gendt hebben bekeken. De laatste jaren is er in het kader van ruimte voor de rivier, veel veranderd. Daarom is het goed om daar weer eens te kijken hoe het gebied zich heeft ontwikkeld. Natuurlijk gaan we voor de planten uit het Fluviaatiele district. Dit zijn planten die zich hebben aangepast aan de dynamiek van het riviergebied. Hierbij moet men denken aan de verschillende soorten uit de Amarantenfamilie waar de Ganzenvoeten toe behoren. Verder moet men denken aan Slijkgroen, Bruin cypergras en Engelse alant. Allemaal soorten die we in Twente niet zo vaak tegenkomen.

Het rivierengebied is altijd erg dynamisch. Het kan zijn dat de Waal erg hoog staat, zodat we minder te zien zullen krijgen. Dit maakt het wel extra spannend. Het is een waterrijk gebied zodat we ook de verschillende soorten vogels zullen zien die in het rivierenland thuis horen.

Opgave: Om het vervoer goed te kunnen regelen is opgave vooraf, **voor 20 augustus** noodzakelijk. Geef dan ook even aan of je bereid bent om te rijden.

Wytze Boersma, E-mail: wytze.boersma@hetnet.nl

Excursie: Tweekelo

Datum : Zondag 06 september 2015
Thema : Natuurbeleving
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend
Coördinatie : Harry de Jong (06-55324290)

Tweekelo is een parel van een cultuurlandschap waar nog landbouw en veeteelt plaatsvindt. Je wandelt er langs essen en boerenerven, volgt paadjes langs heldere beekjes en struint door weilanden. De paden, ooit aangelegd door vrijwilligers uit Tweekelo zelf, gaan vaak over particuliere gronden. Opvallend zijn de lage groene, zogenaamde zouthuisjes.

Je maakt al wandelend kennis met landgoed Het Stroot, een negentiende-eeuwse fabrikantenbuitenplaats en erfenis van het rijke textielverleden van Enschede. Via bospaadjes kom je weer tussen de weilanden. Af en toe kom je een heel smal hekje tegen waar je je tussendoor moet wringen of een ietwat gammal bruggetje waar je overheen moet.

Verzamelpunt: Vanaf de Diamantstraat de Bodershoekweg in, voorbij Twence, aan het eind linksaf de Strootbeekweg volgen tot aan de bocht. Hier de Tienbunderweg nemen tot aan de achterzijde van Twence.

Verslag excursie: Het Hulsbeek

Datum : Zaterdag 14 februari 2015
Thema : Frisse neuzenwandeling
Deelnemers : 7
Leiding : Bert Oude Egbrink
Weer : Zon

Dit jaar was de frisse neuzenexcursie op het recreatieterrein het Hulsbeek bij Oldenzaal. Op het voormalige landgoed van de textielfamilie Gelderman zijn door het IVN Oldenzaal een natuurpad en een bomenroute uitgezet. Wij hebben het natuurpad gevolgd. Vertrekpunt was de parkeerplaats bij het Erve Hulsbeek aan de Oude Almeloseweg. Erve Hulsbeek bestaande uit een boerderij met jachthuis, is het voormalige buitenverblijf van de familie Gelderman dat nu als horecabedrijf in gebruik is. Bij het erve Hulsbeek ligt een grote tuin die in 1918 door de landschapsarchitect Leonard Springer ontworpen is. De tuin is in 2010 zoveel mogelijk in de oorspronkelijke staat hersteld met kronkelpaadjes, vijver en heuvel. Bij de vijver staan bijzondere bomen en struiken zoals de Hemelboom, Zilveresdoorn, Prachtframboos en Pluimhortensia. Achter de tuin stroomt de Gammelkerbeek (en niet de Hulsbeek) die we een eind stroomafwaarts gevolgd hebben. Langs de beek zijn oevers afgestoken om de hier voorkomende IJsvogel weer een kans op broeden te bieden. Iets verderop zijn we even afgeweken van het natuurpad om door een bos met veel Douglasspar en Grove den te lopen. Hier hebben de paddenstoelen- en mossenkenners ons verschillende leuke soorten laten zien waaronder het Vliermos dat in Twente nog zeldzaam is. Via een heideveld waar een oud kerkepad doorheen liep, zijn we naar grote plassen gelopen om naar de hier aanwezige watervogels te kijken.

Fuut

In de bosrand langs de vijver stond nog een bijzondere den, de Pekden. Kenmerkend voor deze den zijn de uitlopers op de stam en de naalden die in bundeltjes van drie groeien. Bij de den lagen enkele kegels die voorzien waren van weerhaakjes.

Langs de restanten van de oude watermolen in de Gammelkerbeek zijn we weer terug gelopen naar de parkeerplaats. Dat we door het mooie voorjaarsweer geen frisse neus hebben gekregen, was voor de meeste deelnemers geen probleem.

Waargenomen soorten

Vogels

aalscholver	boomklever
fuut	goudhaan
grote bonte specht	kauw
kokmeeuw	koolmees
matkop	meerkoet
sijs	wilde eend

Planten & Mossen

bleek boomvorkje	Fijn laddermos
gewone eikvaren	gewone haarmuts
gewoon schijfjesmos	gewoon thujamos
groot laddermos	groot schildmos
knokkroesmos	vliermos

Paddenstoelen

gele trilzwam	gewoon elfenbankje
ploovlieswaaier	roestbruine kogelzwam
ruig elfenbankje	scherpe schelpzwam
vermiljoenhoutzwam	waaierkorstzwam
winterhoutzwam	zwarte trilzwam

Verslag excursie: Oelemars

Datum : Zondag 15 maart 2015
Thema : Natuurbeleving
Deelnemers : 4
Leiding : Bert Oude Egbrink
Weer : Bewolkt

De Oelemars is een grote nog in gebruik zijnde zandwinplas ten oosten van het dorp Losser. Nadat wij de auto aan de Grensweg geparkeerd hadden, zijn wij naar de vogelkijkhut aan de rand van de plas gelopen. Hier is enkele jaren geleden keileem in het water gestort waardoor een plas/drassituatie is ontstaan. Bij de hier aanwezige pitruspollen zagen we maar liefst 6 Watersnippen. Op het water zaten Kuifeend, Wilde Eend, Meerkoet, Fuut en Aalscholver. Daarna zijn we door een gedund grove dennen bos waarin een Lourdesgrot met Mariabeeld, naar het in Duitsland gelegen klooster Bardel gelopen. In het boerenland bij het klooster vlogen Kievieten en de Geelgors liet zich zien en horen in de hier aanwezige houtwallen. Via een smalle weg met karakteristieke houten elektriciteitsmasten die in Nederland al lang verdwenen zijn, kwamen we bij het in het Tinkelde gelegen boerderij annex ruitersentrum Aanhink. Hier komen we in een heel ander landschap met laag gelegen graslanden en kleine natte loofbossen met veel Meidoorn. In één van de bosjes zagen een erg

grote populier, mogelijk een Zwarte populier. Over de Grensweg zijn we vervolgens naar de Zandbergen gelopen, een stuifzandgebied dat vergelijkbaar is met het Lutterzand. Over een hoog gelegen wal die de scheiding vormt tussen de Zandbergen en het Dinkeldal kwamen we weer bij de Oelermars. Hier zag ik bij de voorbereiding van de excursie een IJsvogel die zich dit keer helaas niet liet zien. Op de graslanden bij de Oelermars zagen we wel groepen Scholeksters en Brandganzen.

Nijlgans

Na een kijkje bij het met Jeneverbesstruiken omgeven stuifzandgebied zijn we terug gelopen naar de auto. In de lijst van waarnemingen zijn ook die van het voorbereidende bezoek op 6 maart 2015 opgenomen.

Waargenomen soorten

Vogels

Aalscholver	Blauwe Reiger
Boomkruiper	Brandgans
Buizerd	Ekster
Fuut	Gaai
Geelgors	Goudhaan
Grauwe Gans	Grote Bonte Specht
Houtduif	IJsvogel
Kievit	Knobbelzwaan
Kokmeeuw	Koolmees
Kuifeend	Matkop
Meerkoet	Merel
Nijlgans	Pimpelmees
Roodborst	Scholekster
Soepgans	Spreeuw
Staartmees	Vink
Waterhoen	Watersnip
Wilde Eend	Winterkoning
Zanglijster	Zwarte Kraai
Zwarte Specht	

Planten & Mossen

Es	Gewone Vogelmelk
Hazelaar	Hondsroos
Jeneverbes	Klein Hoefblad

Overig

Rode Eekhoorn

Verslag excursie: Brandlecht

Datum : Zondag 12 april 2015
Thema : Voorjaarsflora
Deelnemers : 11
Leiding : Bert Oude Egbrink
Weer : Zon

Op een zonnige zondagmorgen hebben we samen met de vogelwerkgroep van het Nivon Hengelo een bezoek gebracht aan het nabij Nordhorn gelegen circa 100 ha grote natuurgebied Brandlechter Vechtetal und Tillenberge. Het Brandlechter Vechtetal ligt tussen wat hoger gelegen met beukenbos begroeide rivierduinen. Het dal zelf bestaat uit laag gelegen loofbossen met oude meanders en graslanden waar de gekanaliseerde Vecht doorheen stroomt. Deze bossen worden gekenmerkt door een rijke voorjaarsflora. Hoogtepunt van ons bezoek waren de geelsterren. Zowel de Schede- als de Bosgeelster werden bloeiend aangetroffen. Daarnaast zagen we Bosanemoon, Slanke sleutelbloem, Muskuskruid, Grote muur en Gulden boterbloem. Langs een zijbeekje zagen we ook Daslook, een bijzondere soort, die we verder Duitsland in wel vaker tegen komen.

Daslook

In hoeverre deze soort hier van nature voorkomt, weet ik niet. Tijdens de koffiepauze bij een stuw in de Vecht, zagen we een Grote gele kwikstaart die wat rond bleef hangen. Nadat we bij de stuw de Vecht overgestoken waren, kwamen we in de Tillenberge. Dit is een heel ander gebied dat naast een volledig geëgaliseerde landbouwenclave bestaat uit meters hoge stuifduinen met veel Jeneverbessen en wat verderop een droog heidegebied. Dit gebied wordt in het zomerhalfjaar begraaasd met Bentheimerland schapen. De dierentuin in Nordhorn draagt hier zorg voor. Op de terugweg hebben we nog even een bezoek gebracht aan het op een terp gelegen protestantse kerkje. De koster was zo vriendelijk om de deur voor ons open te maken waardoor we ook binnen een kijkje konden nemen. Hier staat onder meer een romaanse doopvont uit Bentheimer zandsteen uit het jaar

1175. Dit was een mooie afsluiting van een prachtige wandeling. In de lijst van waarnemingen zijn ook die van het voorbereidende bezoek op 3 april 2015 opgenomen.

Waargenomen soorten

Vogels

Blauwe Reiger	Boomklever
Boompieper	Buizerd
Gaai	Geelgors
Groene Specht	Grote Bonte Specht
Kievit	Kleine Bonte Specht
Koolmees	Kuifmees
Matkop	Merel
Pimpelmees	Roodborst
Spreeuw	Tijftjaf
Vink	Witte Kwikstaart

Planten & Mossen

Bosanemoon	Bosgeelster
Daslook	Gewone Eikvaren
Gewone Esdoorn	Gewone Salomonszegel
Gewone Vogelmelk	Gewoon Speenkruid
Grote Muur	Gulden Boterbloem
Haagbeuk	Jeneverbes
Kleefkruid	Look-Zonder-Look
Muskuskruid	Muurvaren
Schedegeelster	Slanke Sleutelbloem
Sleedoorn	Tweestijlige Meidoorn
Witte Klaverzuring	Zomereik

Verslag excursie: Needse Achterveld

Datum	: Zondag 26 april 2015
Thema	: Natuurbeleving
Deelnemers	: 2
Leiding	: Bert Oude Egbrink (074-2434340)
Weer	: Bewolkt

Het Needse Achterveld in de gemeente Berkelland is één van de laatste natte heidegebieden in de Achterhoek. Het gebied bestaat uit natte heidevelden met een groot ven met veel Wilde gagel en moerasbossen.

Door het gebied loopt een zandrug (haar) met droge heide waarop grillige Jeneverbessen staan. De in het gebied liggende landbouwgronden zijn een aantal jaren geleden afgegraven en teruggegeven aan de natuur.

In het zomer halfjaar wordt het gebied begraaasd met runderen en Fell ponies. Aanleiding voor deze excursie was een kort geleden opgedoken foto van Andries Vermeulen van een bezoek van onze afdeling aan dit gebied op 29 april 1962.

In het verslag van deze excursie wordt melding gemaakt van een nat gebied dat alleen met "knielaarzen" toegankelijk was waarin veel weide- en watervogels werden gezien.

Er werden toen Grutto's, Wulpen, Kievieten, Tureluurs, Watersnippen, Gele kwikstaart, Wilde eenden en Kapmeeuwen waar genomen.

Tijdens ons bezoek en het voorbereidende bezoek op 17 april 2015 hebben wij gekeken wat hier nog van over is.

De weide- en watervogels werden nu aangetroffen op de afgegraven landbouwgronden die deels nog onder water stonden en op het ven.

Wij zagen Kievieten, Tureluur, Witgatje, Scholekster, Grauwe ganzen, Nijlgans, Meerkoeten, Wilde eenden, Slobeenden, Zomertalingen, Blauwe reiger en Grote zilverreiger.

Kievit

Hier zitten ook de soorten bij die alleen op de doortrek het Needse Achterveld bezoeken. Het gebied is dus nog steeds rijk aan weide- en watervogels maar het gaat voor een groot deel wel om andere soorten.

Andere leuke waarnemingen waren baltsende Boomleeuweriken en een sprong Reeën bestaande uit en bok, twee geiten en een kalf van vorig jaar.

Het was wel jammer dat maar 2 personen de moeite namen om dit interessante gebied te bezoeken.

Waargenomen soorten

Vogels

Blauwe Reiger	Blauwe Reiger
Boerenzwaluw	Boerenzwaluw
Boomklever	Boomklever
Boomkruiper	Boomkruiper
Boomleeuwerik	Boomleeuwerik
Boompieper	Boompieper
Buizerd	Buizerd
Fitis	Fitis
Gaai	Gaai
Geelgors	Geelgors
Gekraagde Roodstaart	Gekraagde Roodstaart
Goudvink	Goudvink
Graspieper	Graspieper
Grauwe Gans	Grauwe Gans
Groene Specht	Groene Specht
Grote Zilverreiger	Grote Zilverreiger
Kievit	Kievit
Koolmees	Koolmees
Meerkoet	Meerkoet
Nijlgans	Nijlgans
Roodborst	Roodborst

Scholekster	Scholekster
Slobeend	Slobeend
Spreeuw	Spreeuw
Staartmees	Staartmees
Tjiftjaf	Tjiftjaf
Tureluur	Tureluur
Vink	Vink
Waterhoen	Waterhoen
Wilde Eend	Wilde Eend
Witgat	Witgat
Witte Kwikstaart	Witte Kwikstaart
Zanglijster	Zanglijster
Zomertaling	Zomertaling
Zwarte Kraai	Zwarte Kraai
Zwartkop	Zwartkop

Planten & Mossen

Dalkruid	Dalkruid
Gewone Salomonszegel	Gewone Salomonszegel
Jeneverbes	Jeneverbes
Stekelbrem	Stekelbrem
Wilde Gagel	Wilde Gagel

Overig

Bastaardkikker	Bastaardkikker
Europese Haas	Europese Haas
Levendbarende Hagedis	Levendbarende Hagedis

Insecten

Grijze Zandbij	Grijze Zandbij
Klein Geaderd Witje	Klein Geaderd Witje
Oranjetipje	Oranjetipje
Vuurjuffer	Vuurjuffer

Verslag excursie: Borkeld-Overtoom

Datum	: Zaterdag 09 mei 2015
Thema	: Natuurbeleving & Weidevogels
Deelnemers	: 5
Leiding	: Wytze Boersma (074-3762711)
Weer	: Bewolkt

Vanwege de afsluiting van het kruispunt Deldenerstraat Geerdinksweg vertrokken we later dan gewoonlijk. Met 5 personen gingen we naar het natuurontwikkelingsgebied Overtoom en Middelveen tussen Rijssen en Holten. Dit gebied is pas in 2013 aangelegd in het kader van herinrichting buitengebied Rijssen-Holten en is een onderdeel van de Ecologische hoofdstructuur. Het vormt de verbinding tussen de Borkeld en het Nationale park de Sallandse heuvelrug.

De bouwgrond is van verschillende percelen door afgraving verwijderd. Gelijkzeitig is de grondwaterstand verhoogd waardoor verschillende plassen en poelen zijn ontstaan. Dit nieuwe moerasgebied is zeer aantrekkelijk voor, met name de weidevogels. In een krantenartikel van vorig jaar staat te lezen dat men zich verbaasde over hoe snel het gebied door de weidevogels, zoals Kievit, Grutto, Tureluur en Wulp werd bezocht. Deze constatering kunnen wij volledig onderschrijven. Toen we op de parkeerplaats uit de auto stapten,

werden we begroet door de zang van Grutto, Kievit en Wulp.

Hierna zijn we eerst naar de vogelkijkhut, over het pas aangelegde fietspad gegaan. Vanuit de hut heb je een mooi overzicht van het gebied. Naast de gehoorde vogels zagen we zowel de Witte als de Gele kwikstaart. Ook werd nog een Kleine plevier op een modderstrandje ontdekt. Deze soort liet zich aan het einde van de excursie beter zien.

Kleine plevier

Gezien de uitwerpselen en de braakballen wordt de hut ook gebruikt als slaapplek van vermoedelijk een Uil.

Hierna het nieuwe fietspad verder vervolgd. Vaak stonden we even stil om de vogels goed te kunnen bekijken. Af en toe kwamen ook groepjes Grauwe ganzen overvliegen.

In het gebied Middelveen zijn verschillende moerassen aangelegd die door geulen met elkaar in verbinding staan. In een van de moerassen zagen we een onbekende steltloper. Nadat we de foto's hadden gezien van iemand die vanuit de auto aan het fotograferen was, kon het niet anders zijn, dan dat het Kemphanen waren.

Totaal hebben we 36 vogelsoorten genoteerd. Het is goed dat dit gebied voor de weidevogels is gecreëerd. Het komt ongetwijfeld ten goede aan de Twentse weidevogelstand (zie Tubantia van 9 mei 2015).

Qua flora moet het gebied zich nog verder ontwikkelen. In de natte gebieden zullen de moerasplanten zich verder uitbreiden. Hier en daar zagen we Moeraszegge en Snavelzegge al in bloei staan. Op wat droge delen breidde Knolrus zich al sterk uit. Als topper werd Heidekartelblad ontdekt. Het is verbazingwekkend dat deze soort te voorschijn komt.

Heidekartelblad (foto; Laurens van Run)

Geknikte vossenstaart	Gele lis
Gele wikke	Gewone hoornbloem
Gewone margriet	Gewone paardenbloem
Gewone raket	Gewone smeewortel
Gewone veldbies	Gewoon reukgras
Gewoon speenkruid	Gewoon varkensgras
Harig wilgenroosje	Heidekartelblad
Herderstasje	Hondsdrif
Inkarnaatklaver	Kale jonker
Kantig hertshooi	Kleine klaver
Kleine veldkers	Klimopereprijs
Kluwenhoombloem	Knolrus
Kruipende boterbloem	Moerasrolklaver
Moeraszegge	Pinksterbloem
Pitrus	Rode klaver
Rood zwenkgras	Schapenzuring
Slofhak	Snavelzegge
Straatgras	Veelbloemige veldbies
Veelkleurig vergeet-mij-nietje	Veenwortel
Veldereprijs	Veldzuring
Viltige basterdwederik	Vroegeling
Witte dovenetel	Zachte berk
Zachte dravik	Zandraket
Zilverschoon	Zwarte zegge

Waar je wat bedenkingen tegen kunt hebben is het inzaaien van een weide perceel met mogelijke niet inheemse soorten. Het gaat hierbij om Inkarnaatklaver, Bernagie, Gele wikke en Korenbloem. Meestal geeft dit de eerste twee jaar een fraai bloemrijk beeld. Hierna verdwijnen ze. Voor de insecten is dit wel een goede aanvulling op hun voedsel.

Tot slot vonden we nog een Voorjaarspronkridder onder een van de kastanje bomen.

Al met al een mooie excursie. Om de ontwikkeling te volgen zou het goed zijn om deze excursie over over een jaar of twee te herhalen

Voorjaarspronkridder (foto; Laurens van Run)

Waargenomen soorten

Vogels

Blauwe reiger	Boerenzwaluw
Ekster	Fazant
Geelgors	Gele kwikstaart
Gierzwaluw	Grauwe gans
Grote lijster	Grutto
Houtduif	Huismus
Kauw	Kemphaan
Kievit	Kleine plevier
Kneu	Kokmeeuw
Meerkoet	Merel
Nijlgans	Oeverloper
Scholekster	Spreeuw
Tijftjaf	Torenavalk
Tuinfluit	Tureluur
Waterhoen	Wilde eend
Witte kwikstaart	Wulp
Zanglijster	Zwarte kraai
Zwartkop	

Planten & Mossen

Blaartrekkende boterbloem	Boerenwormkruid
Bosbies	Bosveldkers
Dagkoekoeksbloem	Dolle kervel
Engels raaigras	Fluitenkruid

Gele lis

Rododendrontocht over de Sprengenberg

Autotocht voor ouderen en mindervaliden

Donderdag 21 mei 2015, 14:00

Georganiseerd door: [Hellendoorn-Nijverdal](#)

Kosten: vrijwillige bijdrage

Thema: [Landschap](#)

Voor de 25e keer kunnen ouderen en mensen die minder goed ter been zijn vanuit de auto genieten van de bloeiende Rododendrons en Azalea's bij de Palthetoren. Als u geluk hebt u, ziet u ook een groep Schotse Hooglanders grazen.

De Stichting Huis Bergh en Natuurmonumenten geven toestemming om met de **eigen auto** het terrein in te gaan. De tocht gaat over goed te berijden zandwegen.

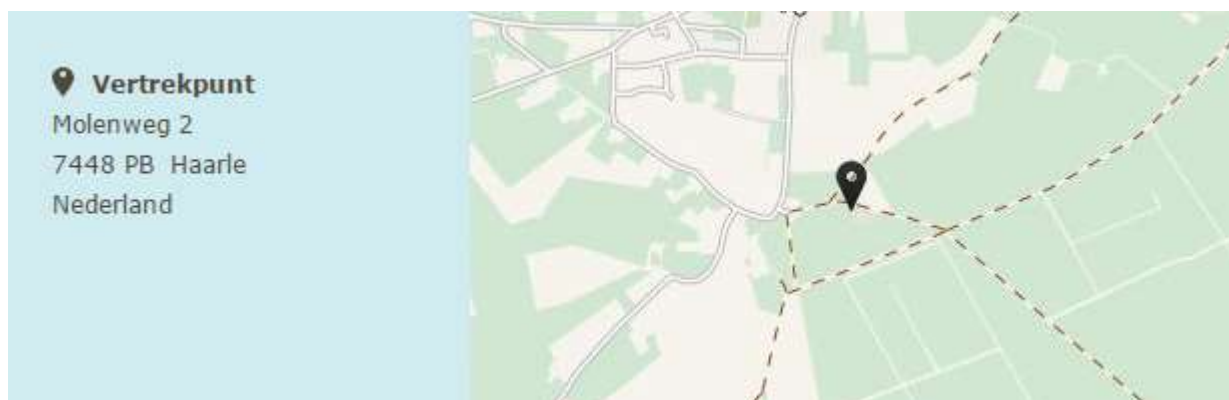
Als u niet in de gelegenheid bent te rijden, dan dient u zelf voor vervoer te zorgen. Wij kunnen dit helaas niet voor u regelen.

De tocht is 12 km lang en duurt ongeveer anderhalf uur.

De weg wordt helemaal met (gele ivn route)wegwijzers aangegeven. Op sommige punten zorgen natuurgidsen van het IVN voor de begeleiding (De gidsen rijden niet mee).

De tocht is gratis, maar een vrijwillige bijdrage wordt op prijs gesteld.

Het IVN Hellendoorn – Nijverdal gaat haar uiterste best doen om het jubileum een feestelijk tintje te geven.

Aanvang: Start tussen 14.00 uur en 15.30 uur

Vertrek: Parkeerterrein bij Infoschuur `De Pas`

Met de auto over de bloeiende heide

Autotocht voor ouderen en mindervaliden

Donderdag 20 augustus 2015, 14:00 tot 15:30

Georganiseerd door: [Hellendoorn-Nijverdal](#)

Kosten: vrijwillige bijdrage

Thema: [Landschap](#)

Staatsbosbeheer geeft mindervaliden en ouderen toestemming om met de eigen auto een gebied te verkennen dat anders alleen voor wandelaars is opengesteld. IVN-gidsen zorgen voor de begeleiding.

Aanvang: Start tussen 14.00 uur en 15.30 uur

Vertrek: Parkeerterrein bij Buitencentrum Sallandse Heuvelrug

Roze-gerande bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Purpurea Tricolor')

Mooiste boom van Hengelo

In 2014 organiseerde de stadsredactie van Tubantia/Twentse Courant, in nauwe samenwerking met ons, de keuze van de mooiste boom van Hengelo. De keuze viel op de roze-gerande bruine beuk op het Dr.A. Kuypersplein. Dit artikel gaat over deze bijzondere boom die ook op de gemeentelijke lijst van bijzondere bomen staat.

Naamgeving

Zoals de wetenschappelijke naam al aangeeft is het een cultuurvariëteit van de gewone beuk. Rond 1885 is op een kwekerij deze bruine beuk met de roze rand gevonden. Mogelijk doordat deze variëteit op meer plekken is gevonden, zijn er verschillende wetenschappelijke namen in omloop gekomen (zie ook Dendroflora nr. 11 en 12 uit 1975). In 1973 is de knoop doorgehakt en is gekozen voor *Fagus sylvatica* 'Purpurea Tricolor'. Een goede Nederlandse naam was er niet en die is door Gerrit bedacht.

Beschrijving boom

In de diverse flora's en in Dendroflora nr 11 en 12. (tijdschrift Nederlandse Dendrologische Vereniging), waarin een uitgebreid keuringsrapport staat van beuken vind je bijna overal de volgende omschrijving.

Groeiwijze: geen grote boom (tot ongeveer 10 m.) en dun vertakt.

Bladeren: tamelijk klein, bruin met onregelmatig roze rand. Vaak wordt hierbij vermeld dat dit in het voorjaar het beste te zien is.

De boom op het dr. A. Kuypersplein.

Deze boom is volgens de gemeentelijke gegevens in 1930 aangeplant.

Een paar gegevens (mei 2015). De stam (zie foto) heeft op 130 cm. hoogte een omtrek van 306 cm. en een doorsnee van 100 cm. De entplek zit iets hoger.

De boom heeft een hoogte van bijna 20 meter en het kroonoppervlak is 17 meter bij 19 meter. Ook heeft de boom stevige takken. Al met al een flinke boom!

De bladeren zijn over het algemeen iets kleiner dan die van een gewone beuk of bruine beuk. De breedte van de roze rand varieert maar is bij alle bladeren te vinden, zelfs bij de meer groene schaduwbladeren. De roze kleur vervlakt wel na de zomerperiode.

Als nieuwe cultivars op de markt komen, heeft men een beeld van de toekomstige habitus. Voor de *Fagus sylvatica* 'Purpurea Tricolor' zal men deze moeten aanpassen in de volgende druk van de flora.

Slotwoord

Wij beginnen een excursie altijd met de mededeling dat we over het begrip mooi niet discussiëren, maar voor deze boom maken we graag een uitzondering. We kunnen een bezoekje aan de boom van harte aanbevelen.

Mei 2015

Gerrit Haverkamp & Jan Zwieneberg

De Kampeergroep van de KNNV

De KG viert in 2015 haar 65-jarig lustrum!! De 3 maart 1950 bedachte vorm is blijkbaar een succes gebleken, want nog steeds is de KG springlevend.

Wie zijn wij en wat doen wij....

De Kampeergroep, kortweg KG, is een onderdeel van de KNNV. Behalve KNNV leden kunnen sinds kort ook IVN leden deelnemen aan de activiteiten van de KG. De kampeergroep is op de KNNVwebsite te vinden onder “werkgroepen”.

De KG heeft tot doel om d.m.v. kampeerweekeinden en dagwandelingen met elkaar te genieten van de natuur en deze te bestuderen. We bezoeken natuurwetenschappelijk en landschapelijk aantrekkelijke gebieden in heel Nederland. Al deze activiteiten worden door de leden zelf georganiseerd. De leden komen uit alle hoeken van het land. Dus er is een schat aan ideeën en informatie aanwezig binnen de groep, wat een breed aanbod garandeert.

Wij kamperen het liefst op kleinschalige terreintjes met eenvoudige accommodatie: bijv. een “natuurkampeerterrein” of een SVR-camping bij een boer. In sommige gevallen kan door diegenen die dat wensen ook gebruik gemaakt worden van een vast onderkomen, zoals een huisje op het terrein, of bij een “Vrienden op de fiets” adres in de buurt. Vooral in het voor- en naseizoen wordt wel eens, i.v.m. de lagere temperaturen, voor een vast onderkomen gekozen. Op het kampeerterrein zorgt ieder in principe voor de eigen maaltijden, maar er kan natuurlijk onderling afgesproken worden om samen te eten.

Tijdens de weekeinden wordt voornamelijk gewandeld en gefietst. Voor verderaf gelegen excursiedoelen wordt de auto wel eens ingeschakeld; degenen die met openbaar vervoer gekomen zijn, rijden dan met anderen mee. Vaak is er een dagtocht en dan is het raadzaam om drinken en een lunchpakket mee te nemen, omdat niet altijd een horecagelegenheid wordt opgezocht.

Tijdens de excursies wordt niet alleen aandacht besteed aan al wat leeft, maar ook aan geologie en (cultuur)landschap. De een weet dit en de ander weet dat en zo komen we samen heel ver. We bespreken alles zoveel mogelijk en helpen elkaar in het ontdekken van wat er om ons heen te vinden en te ervaren is. En komen wij er overdag niet uit dan kan er 's avonds nog verder worden gespeurd.

Ben je nieuwsgierig geworden kijk dan eens op onze website www.knnv.nl/kampeergroep. Wil je eens een keer meegaan, neem dan contact op met de voorzitter van de KG, Marianne van der Heijden, voorzitter@kampeergroep.knnv.nl of 0641177333.

Teken en Hazenpest

Nieuwsbrief Sovon - april 2015

Foto: André Karwath/Wikipedia
10 april 2015

Let op teken en hazenpest

Vogeltellers brengen in het voorjaar en zomer vele plezierige uren door in het veld. Dit kan zijn voor broedvogeltellingen, het controleren van nesten of het ringen van vogels. Afhankelijk van het gebied kunnen er veel of weinig teken aanwezig zijn en deze kunnen ook meeliften op de passerende vogelaar. Recent is de hazenpest opgedoken.

Door [Jan Schoppers](#), preventiemedewerker Sovon

In de afgelopen jaren is er in toenemende mate aandacht in de media voor teken en de eventuele gevolgen van een tekenbeet of besmetting. Het aantal besmettingen en het aantal teken dat de ziekte van Lyme meedraagt lijkt te zijn toegenomen. De meeste teken worden gemeld in de maanden mei-september, met een piek in de zomer. Daarom is het belangrijk om tijdens en na het veldwerk alert te zijn op teken en hun beten. Op [deze pagina](#) staat informatie over de teek, ziekte van Lyme, preventie en het verwijderen van teken. Ook vind je er informatie over tekenwerende kleding. De VBNE heeft een [informatieve folder](#) uitgegeven.

Hazenpest

Recent is er een aantal gevallen van hazenpest vastgesteld. Het lijkt nu nog vooral in het noorden des lands het geval maar eerder zijn er ook besmettingen vastgesteld in andere delen. Vind je een haas in het veld, dood of met vreemd gedrag, kom er niet te dichtbij (inademen besmette stofdeeltjes) en raak de haas niet aan. Besmetting geeft vervelende en soms ernstige klachten maar is niet dodelijk. Het is te behandelen met antibiotica. De NOJG heeft er een [informatieve en duidelijke pagina](#) aan gewijd.

Kijk op Exoten

en Invasieve flora en fauna: landelijk en Hengelo

Regelmatig verschijnt een landelijke informatiebrief "Kijk op Exoten". Leden die de Nieuwsbrief van de landelijke KNNV ontvangen, vinden deze daar ook in.
(Oude nummers kunnen bij de secretaris opgevraagd worden.)

De landelijke informatiefolder gebruikt onderstaande definitie van exoten:

“Met exoten worden uitheemse soorten aangeduid die Nederland niet op eigen kracht kunnen bereiken, maar door menselijk handelen (transport, infrastructuur) hier in de natuur terecht zijn gekomen of dat in de nabije toekomst dreigen te doen. Soorten die Nederland op eigen kracht bereiken vanuit hun natuurlijke verspreidingsgebied, bijvoorbeeld door klimaatverandering, zijn geen exoten.

Exoten leiden in de meeste gevallen niet tot grote problemen; slechts een beperkt aantal vertoont invasief gedrag door een explosieve ontwikkeling na vestiging. Invasieve exoten kunnen een bedreiging vormen voor de inheemse biodiversiteit, volksgezondheid of veiligheid.”

Een deel van de exoten kan invasief gedrag vertonen.

In de Groene Tafel, een overleg van gemeente en groene organisaties, is het gemeentelijk beleid betreffende invasieve soorten besproken (zie hieronder).

Aanpak Invasieve Soorten Hengelo

Algemeen

Invasieve soorten zijn dieren, planten en micro-organismen die door menselijk handelen in een nieuw gebied terechtkomen (zoals in Nederland) en die door vestiging en verspreiding schade kunnen veroorzaken. Redelijk bekende invasieve soorten zijn bijvoorbeeld de tijgermug, halsbandparkiet, nijlgans, Japanse eekhoorn, reuzenbereklauw, Japanse duizendknoop en grote waternevel.

Aandachtsoorten gemeente Hengelo

Vanuit het beheer van de openbare ruimte zijn met name de invasieve plantensoorten interessant om in de gaten te houden. Voor de invasieve diersoorten (bijvoorbeeld Nijlgans) hebben we geen direct beleid. Hieronder beschrijven we hoe we in Hengelo omgaan met de invasieve planten.

1. Reuzenbereklauw

Op dit moment zijn er 101 bekende locaties in Hengelo (op gemeentelijk terrein), *opgenomen in bestrijdingsplan Wijkbeheer*

Reuzenbereklauw kan bij de mens (en dier) ernstige huidirritatie / brandwonden veroorzaken bij aanraking en heeft een sterk woekarend karakter.

Chemische bestrijding is niet bij iedereen populair, maar dit is wel de meest doeltreffende methode. De Berenklauw kan ook bestreden worden door het handmatig uitsteken van de plant (gevaarlijk voor diegene die dit uitvoert) of door middel van begrazing door schapen. Deze laatste methode

werkt goed op hiervoor geschikte grote en rustige locaties, maar is in het drukke stedelijke gebied niet echt een optie. Zodra de begrazing stopt, komen bovendien de planten weer terug.

2. Japane duizendknoop

Op dit moment zijn er 8 bekende locaties in Hengelo (op gemeentelijk terrein), *opgenomen in bestrijdingsplan Wijkbeheer*

Sterk woekierend. Beste bestrijding op dit moment is aantal keer afmaaien en dan aan einde groeiseizoen chemische bestrijding. Chemisch middel wordt dan met groeistoffen in plant voor de winter mee naar de wortel gezogen waardoor optimaal resultaat.

3. Ambrosia (hooikoortsplant)

In de afgelopen 3 jaar op 5 locaties in Hengelo aangetroffen (waarvan 4 locaties met maar 1 exemplaar, in tuin van bewoners als gevolg van vogelzaad). Met name braakliggende terreinen met open grond zoals hoek Oldenzaalsestraat/Handelstraat zijn hot spots. Hier zijn in 2013 ongeveer 300 grote exemplaren verwijderd door Wijkbeheer.

4. Reuzenbalsemien

Nog niet veel voorkomend Hengelo

Sterk woekierend

Uitgangspunten Wijkbeheer

Er zijn officieel geen financiële middelen beschikbaar voor de bestrijding van invasieve soorten. Maar omdat bij invasieve soorten "niets doen" op den duur veel meer geld, energie en chemische bestrijdingsmiddelen kost dan vroegtijdig actief bijhouden, is toch gekozen voor actieve bestrijding. De bestrijding is met name gericht op de Reuzenbereklauw en de Japane duizendknoop.

Twee keer per jaar wordt er een ronde door de gemeente gemaakt (ingehuurde vakbekwame groenaannemer) en worden de Reuzenberenklauwen en Japane duizendknopen chemisch bestreden. De eerste ronde vindt meestal plaats in mei/juni, de tweede ronde volgt meestal drie a vier weken later. De planten die na de eerste ronde nog weer opkomen worden zo in de tweede ronde nogmaals bestreden. Hiermee houden we het probleem van de Berenklauw in de gemeente Hengelo "beheersbaar".

De locaties komen in beeld door middel van eigen waarnemingen en meldingen van de burger.
Coördinator invasieve soorten: Walter van Dijk (Groenspecialist Wijkbeheer).

Kosten

De kosten van de bestrijding zijn ca. € 1.800 per jaar.

Reuzenbereklauw

Reuzenbalsemien

Dit jaar is het 150 jaar geleden dat Jac. P. Thijssse werd geboren. De boodschap van deze natuurbeschermer van het eerste uur is nog steeds actueel. Daarom organiseren de Heimans en Thijssse Stichting, Thijssse's Hof, de KNNV en IVN in 2015 diverse activiteiten. Ter nagedachtenis van Thijssse, maar vooral om zijn gedachtegoed in ere te houden. Ook andere organisaties, zoals Natuurmonumenten, besteden aandacht aan het Jac. P. Thijssse jaar.

Hans van Os, kenner van Jac. P. Thijssse, schreef op verzoek van de deelnemende organisaties een korte artikelenserie (4) over de betekenis van Thijssse. Deze artikelen zijn vrij van copyright te gebruiken, mits met vermelding van bovenstaande.

Dit zijn de eerste twee artikelen uit een reeks van vier. De volgende artikelen worden in het September nummer gepubliceerd.

Jac. P. Thijssse: een groot Nederlander

'Co', noemden zijn vrienden en zijn broers hem. Jacobus Pieter Thijssse, zo heette hij voluit. Maar de meeste Nederlanders kennen hem simpelweg als Jac. P.: misschien wel de beroemdste natuurbeschermer die Nederland ooit gekend heeft. Deze zomer precies 150 jaar geleden, op 25 juli 1865, werd Jac. P. Thijssse geboren in Maastricht. Een mooi moment om stil te staan bij het leven van deze toegewijde onderwijzer en veldbioloog.

De jonge Co groeide op als zoon van sergeant Jacobus Thijssse en Catharina Johanna Priester, als derde van vier zoons. Eerst woonde het gezin in het Noord-Brabantse Grave, later in Woerden - op beide plekken aan de rand van de stad, in een weids en ongerept boerenlandschap. Co was bijna dagelijks buiten in de natuur te vinden: spelend in de struiken of struinend langs de waterkant. Zo maakte hij rondom zijn ouderlijk huis op een positieve manier kennis met de natuur: 'Den tuin bij ons huis, de oevers van de Maas, de heide bij Escharen en het aardige riviertje de Raam; mijn moeder die met ons de bloementuintjes verzorgde; mijn vader, die een groot liefhebber was van wandelen en ons dikwijls mee nam', schreef hij later in een van zijn boeken. Geen wonder dus dat in zijn kindertijd zijn belangstelling voor alles wat groeide en bloeide ontstond.

Toen sergeant Thijssse werkloos werd, verhuisde het gezin naar Amsterdam. Daar ging Co - inmiddels veertien jaar oud - naar de Kweekschool voor Onderwijzers en Onderwijzeressen bij het Lager Onderwijs. Vooral het vak Geschiedenis der Natuur (gegeven door meneer C. Kerbert, die later directeur werd van Artis) sprak hem erg aan. In zijn vrije tijd bestudeerde hij de orchideeën in de veenmoerassen bij het Nieuwe Diep, of keek hij vogels. Op een winterochtend raakte de jonge Thijssse op weg naar school zelfs zo betoverd door een goudhaantje dat hij te laat kwam voor het eerste uur: muziekles. Er stond vioolles op het programma, maar zijn vingers waren van het turen door de verre kijker zo verkleumd geraakt dat hij de strijkstok niet kon vasthouden.

Na zijn opleiding ging Thijssse aan de slag als onderwijzer op diverse lagere scholen - eerst in Amsterdam, toen op Texel en vervolgens weer in Amsterdam. In 1921 werd hij leraar in de "Kenniss der Natuur" aan het Kennemer Lyceum te Overveen. Een jaar later werd hij tevens leraar in de Plant- en Dierkunde aan de Middelbare School voor Meisjes in Bloemendaal, en kreeg hij van de Universiteit van Amsterdam een eredoctoraat in de wis- en natuurkunde. Vaak ging hij met leerlingen naar buiten voor waarnemingen en observaties in de natuur. Het zelf ervaren en beleven van de natuur vond hij erg belangrijk. Zijn hele leven heeft Thijssse zich met tomeloze energie en enorm veel enthousiasme ingezet voor natuurstudie. Hij speelde een belangrijke rol bij de ontwikkeling van natuureducatie (net als zijn goede vriend Eli Heimans) en groeide uit tot een vermaard natuurbeschermer. Hij was als schrijver uiterst productief: hij schreef ruim 25 boeken, 19 Verkade-albums en zo'n 2000 artikelen in kranten en tijdschriften. Met Heimans schreef hij een serie van zes natuurboeken: 'Van vlinders, bloemen en vogels' was het eerste deel. Deze boekjes waren met name bestemd voor schoolkinderen, maar werden door volwassenen ook goed gewaardeerd. Thijssse en Heimans moedigden de lezers aan om zelf op onderzoek te gaan in de natuur en eigen waarnemingen te doen. De aanpak was verfrissend: de planten en dieren werden in onderlinge samenhang

beschreven, als onderdeel van levensgemeenschappen. Andere bekende boeken van Thijsse zijn 'Het Vogeljaar', 'Het Vogelboekje', 'Omgang met planten', 'Bloemen in onze tuinen' en 'Onze duinen'. Hij was in 1896 mede-oprichter van 'De Levende Natuur', een tijdschrift dat nog steeds wordt uitgegeven.

Ook stond hij aan de wieg van diverse natuurorganisaties (de bekendste is Natuurmonumenten), waar hij na oprichting vaak actief bleef als bestuurder.

Bij Natuurmonumenten werd hij secretaris en bleef dat tot zijn dood (op 8 januari 1945). Via al zijn bestuursfuncties en publicaties heeft hij als ambassadeur belangstelling gekweekt voor de natuur en het landschap in Nederland - als geen ander heeft hij de kennis over de natuur gepopulariseerd. Daar moeten we hem, ook nu nog, bijzonder dankbaar voor zijn. Met recht wordt hij gezien als een groot Nederlander!

Hans van Os, januari 2015

Jac. P. Thijsse en de natuurbescherming

In november 1904 maakte de gemeente Amsterdam plannen om het Naardermeer in gebruik te nemen als vuilstortplaats - het gebied was volgens de gemeente een 'complex van waardeloze, onvruchtbare plassen'.

Onderwijzer Jac. P. Thijsse (1865-1945) maakte zich al jaren grote zorgen over de achteruitgang van de natuur en het landschap in Nederland. Met eigen ogen had hij gezien hoe de geliefde plekjes uit zijn jeugd aan de vooruitgang ten onder waren gegaan. Door de industrialisatie, inpolderingen, ontwatering, woningbouw, aanleg van wegen en spoorlijnen, schaalvergroting van de landbouw, ruilverkaveling en ontginning van woeste gronden verdwenen waardevolle natuurgebieden in een rap tempo. Ook bijzondere landschapselementen verdwenen: weggetjes, heggen, singels, hout- en tuinwallen, hakhoutbosjes, bomen en waterpartijen.

Thijsse beseftte dat gebieden met een hoge natuurwaarde alleen duurzaam beschermd konden worden door ze te kopen. In de natuurrubriek die hij schreef voor het Algemeen Dagblad, verkondigde hij al eens dat hij 'half Texel, het Naardermeer en den Sint Jansberg' zou kopen als hij voldoende geld zou hebben. Hij was daarin enigszins een Einzelgänger: de meeste mensen hielden zich in die tijd niet bezig met natuurbescherming. Toch liet hij de moed niet zakken: zodra hij hoorde over de plannen van de gemeente Amsterdam, wijdde hij in zijn rubriek in het Algemeen Dagblad een hele aflevering aan het Naardermeer: 'omdat de mens van brood alleen niet kan leven is er ook noodig kennis en kunst van levensvreugde; die zijn alleen te verwerven door liefdevolle aanschouwing van de rijke levende natuur'. Of het door zijn krantenartikel kwam is niet te zeggen, maar feit is dat het gemeentevoorstel binnen de raad met twintig stemmen tegen achttien werd verworpen.

De dag erop schreef Thijsse in de krant dat 'meer dan ooit de noodzakelijkheid blijkt van het vormen van een krachtig fonds voor het behoud van wat ik natuurhistorische landschappen noem'. Samen met andere sympathisanten richtte hij in 1905 (de Vereniging tot Behoud van) Natuurmonumenten op. Die vereniging kocht vervolgens het Naardermeer voor een bedrag van 150.000 gulden en maakte er een natuurgebied van. Nog tientallen jaren bleef Thijsse lid van het bestuur. Ook heeft hij zich als bestuurder bij diverse andere natuurorganisaties ingezet voor natuurstudie en -bescherming. Sinds 1905 heeft Natuurmonumenten duizenden hectares natuurgebied aangekocht en beheert en onderhoudt de vereniging deze gronden.

Thijsse heeft aan de wieg gestaan van deze ontwikkeling en wordt mede daardoor door veel mensen gezien als de grondlegger van de natuurbescherming.

Als Thijsse er niet was geweest, zou Nederland er nu heel anders uitzien: hoogstwaarschijnlijk waren dan veel meer waardevolle natuurgebieden en landschappen voorgoed verdwenen. Thijsse's ideeën over natuurbescherming zijn nog

steeds actueel, en door bezuinigingen staat het natuurbeleid momenteel (wederom) onder druk. Hopelijk staat er een nieuwe Jac. P. Thijsse op om het tij te keren!

Hans van Os Januari 2015